

швидке закріпачення селян і їх становище погіршувалося в умовах панування панщино-фільваркової системи господарювання. Другою найважливішою причиною стає політична, суть якої полягала в обмеженні прав козацтва та запровадження заходів, спрямованих на ліквідацію його як стану. Також національно-релігійна причина, для якої було характерно утиски православ'я та братських шкіл. Мета цієї битви полягала в прагненні козаків створити незалежну від Речі Посполитої державу в етнічних межах їхнього проживання. Загалом заради перемоги та кращих умов життя на війну проти польського володарювання спільними зусиллями виступили козацтво, селяни й міщани.

Першою переможною та найважливішою битвою, яка дала поштовх для відновлення української держави та зародження національної гідності українців – битва під Жовтими Водами 29 квітня – 16 травня 1648 року. Заручившись підтримкою Туреччини, у лютому–березні 1648 р. у Бахчисараї українські послы уклали угоду з кримським ханом Іслам Гіреєм III про військову допомогу у війні проти Речі Посполитої [1].

Загалом, українсько-татарський союз у Визвольній війні відіграв важливу та ефективну роль. Завдяки цій угоді гетьман зумів розв'язати декілька важливих питань. По-перше, недостатності власної кавалерії. По-друге, уникнення несподіваного нападу татарського народу, що було б особливо небажаним під час воєнних дій проти Польщі.

Дізнавшись, що Хмельницький розпочав повстання, уряд Речі Посполитої відправив проти нього двох гетьманів, Потоцького і Калиновського, з військами. 29 квітня поляки, окопавшись, стали табором під Жовтими Водами. Козаки замкнули звідусіль польський табір, обстрілювали та періодично йшли на нього приступом: «...день і ніч боротьба з ними була, і по кілька разів на день». Під час облоги польського табору Богдану Хмельницькому вдалося переконати реєстрових козаків, що йшли на підкріплення польському війську, перейти на його бік. Уночі 16 травня польські війська спробували вийти з оточення. Їх рішуче атакували козаки та татари. За наказом Потоцького проти Хмельницького мали висунутися реєстрові козаки, але ті повстали проти шляхти. Польська армія не отримала підкріплення та зазнала нищівної поразки [2].

Перша перемога породила надії українського народу до виходу з-під польського ярма. На той час битва мала велике воєнне значення. Саме перша перемога укріпила надії українського народу щодо виходу з-під польського панування. Жовтоводська битва стала початком розгрому польської армії та подальшого розвитку української армії. Також битва відігравала політичну роль для українців. Перехід реєстрових козаків на бік повстанців зробив вагомий внесок у перемогу козаків проти польського володарювання.

Засновуючись на всьому вищевикладеному, можна стверджувати, що битва під Жовтими Водами відіграє важливу роль в історії України. Жовтоводська битва стає першою масштабною та ефективною битвою у період Національно-визвольної війни українського народу. Битва у Національно-визвольній війні стала початком зародження національної гідності української держави, українці усвідомили, що можуть створити незалежну від Речі Посполитої державу.

Список використаної літератури

1. Битва під Жовтими Водами: перша перемога козаків у Визвольній війні URL: <https://armyinform.com.ua/2021/05/bytva-pid-zhovtymy-vodamy-persha-peremoga-kozakiv-u-vyzvolnij-vijni/>
2. Битва під Жовтими водами: козацька слава не вмре, не загине! URL: <https://armyinform.com.ua/2020/05/bytva-pid-zhovtymy-vodamy-kozaczka-slava-ne-vmre-ne-zagyne/>

Тараненко Анастасія Олександрівна
здобувач вищої освіти
Руських Ірина Валеріївна
старший викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ДО ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ В УКРАЇНІ

Головним поштовхом до розвитку державності в Україні був розпад СРСР, який послугував каталізатором для консолідації українського народу. З проголошенням Україною незалежності у 1991 році сформувалась потреба у національному самовизначенні, постало питання самоідентифікації, це супроводжувалося створенням державних символів та атрибутів держави. Основними атрибутами державності можна вважати Герб, Прапор і Гімн.

На сьогоднішній день процес формування державної символіки в Україні ще остаточно не завершений [1]. Вважають, для того, щоб вирішити проблеми державної символіки, необхідно ввести закони про Державний Прапор і Герб, затвердити єдиний стандарт для кольорів прапора.

Державність не має сталого визначення та чіткого змісту. Але ще у 1949 році Володимир Винниченко у своєму творі «Заповіт борцям за визволення» визначив «державність як комплекс тих інститутів економіки, політики, культури, які діють на території національного колективу, які зв'язують його в компактну цілість та забезпечують його розвиток в майбутньому» [2].

Українська державність є першою та головною потребою українського суспільства, вона має важливу роль на рівні з незалежністю. Тому важливим рішенням стало нововведення президентом Указу Дня Української Державності (28 липня). Це обумовлено залученням народу до пізнання свого історичного минулого, головна місія – об'єднання усіх громадян України та збереження пам'яті про державність, адже, народна пам'ять – найважливіший ресурс. Слід пам'ятати слова Володимира Винниченка: «Нація без державності є покалічений людський колективний організм... для кожної нації власна держава є найкращим засобом збереження життя і розвитку...» [2]. Отже, державність є своєрідним фундаментом, корінням держави.

Список використаної літератури

1. Ковалевський С. І. Історія української державності. Львів, 1999. 348 с.
2. Винниченко В. Заповіт борцям за визволення. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/671/67149/vynnychenko-volodymyr-kyrylovych-zapovit_ia.pdf

Титаренко Оксана Олексіївна
кандидат історичних наук, доцент
(*Донецький державний університет
внутрішніх справ*)

**РАДЯНСЬКІ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНІ В КОНТЕКСТІ
ГЕНОЦИДАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ**

Історія радянських військовополонених є прикладом однієї з найбільш масштабних трагедій Другої світової війни. Ставлення до радянських військовополонених визначалося не лише расистською ідеологією, але й політичними міркуваннями. Німецьке політичне і військове керівництво розцінювало військовополонених не тільки як представників нижчої раси, а й як потенційну загрозу, перешкоду на шляху завоювання Німеччиною нового «життєвого простору».

З самого початку війни політико-правова парадигма ставлення до радянських військовополонених визначалася переконанням німецької сторони в тому, що вони не зобов'язані дотримуватися положень Женевської конвенції 1929 року щодо військовополонених, а також не повинні брати на себе зобов'язання Гаазької конвенції 1907 року про закони і звичаї війни. Аргументом було те, що нібито і СРСР, який не ратифікував Женевську конвенцію 1929 року, відмовився від своїх зобов'язань стосовно полонених. Під час Другої світової війни німецький вермахт взяв в полон приблизно 5,7 млн. радянських військовослужбовців. З них до 1945 р померло понад три мільйони, тобто більше половини. Після німецького вторгнення в Радянський Союз у червні 1941 р. нацисти збільшили кількість таборів для військовополонених. Деякі нові табори було побудовано у вже наявних комплексах концентраційних таборів (наприклад, у Аушвіці) в окупованій Польщі. Табір у Любліні, пізніше відомий як Майданек, був заснований восени 1941 р. як табір для військовополонених і став концентраційним табором у 1943 р.

Проте найбільша кількість таборів була створена на окупованій території СРСР. Політичне і військове керівництво «третього рейху» розглядало радянських військовополонених не тільки як людей «неповноцінної раси», а й як потенційних ворогів націонал-соціалістичної Німеччини на окупованій нею території. Десятки тисяч полонених червоноармійців, багато з яких були поранені, вмирали вже на шляху проходження до збірних і пересильних таборів, частина загинула під час транспортування у стаціонарні табори. Недостатня кількість приміщень і жахливі умови в них, надзвичайно погане харчування, медичне обслуговування викликали восени і взимку 1941–1942 рр. епідемію висипного тифу, що призвело до непомірно високої смертності серед військовополонених. Зокрема, до лютого 1942 р з приблизно 3,3 млн. радянських солдатів, які потрапили в німецький полон, близько 2 млн. померло від голоду, холоду, епідемії або було розстріляно.

Висока смертність радянських військовополонених була викликана не лише байдужим ставленням німецького військового командування, адміністративних і господарських служб, але й цілеспрямованими геноцидальними акціями. Знищувалися тяжкопоранені солдати, від яких вермахт хотів позбутися, в першу чергу, а також військовополонені, політичні переконання або расова приналежність яких виділяли їх із загальної маси. Практика «особливого поводження» з військовополоненими була покладена на оперативні та особливі команди поліції безпеки і СД, члени яких, власне, і мали здійснювати «відсортування» підозрілих радянських полонених [1].